

Aportul programelor europene la reformarea sistemului național de educație

Stela SPÎNU,
doctor în filologie, conferențiar universitar,
Academia de Administrare Publică

SUMMARY

Being a European country, the Republic of Moldova has tended towards a European future by developing and implementing a series of innovative and systemic reforms in all spheres of Government activity. The European infrastructure and cooperation programs in higher education contributed largely to the reform of the national educational system.

Key terms: program, project, educational reform, modernization of the educational system, European Higher Education Area.

REZUMAT

Fiind o țară europeană, Republica Moldova a tins spre un viitor european, elaborând și implementând un șir de reforme inovatoare și sistemice în toate sferile de activitate a Guvernului. La reformarea sistemului național de educație au contribuit, în mare parte, programele europene de infrastructură și cooperare în învățământul superior, axate pe modernizarea sistemului de învățământ superior, crearea de parteneriate, mobilitatea academică și internaționalizarea învățământului superior.

Cuvinte-cheie: program, proiect, reformă educațională, modernizarea sistemului de învățământ superior, spațiu european al învățământului superior.

Importante evenimente au marcat politica internă și externă a Republicii Moldova pe parcursul ultimelor decenii. Schimbările radicale în societate au început cu anul 1989, când, după afirmațiile lui Nicolae Dabija, „mișcarea de renaștere națională a adus la trezirea conștiinței naționale.” Ulterior, la 27 august 1991, Republica Moldova se declară țară independentă, eveniment istoric precedat de un mare număr de mitinguri, marșuri de protest, greve, revendicările protestatarilor vizând recunoașterea oficială a identității lingvistice române, revenirea la alfabetul latin, decretarea limbii române în calitate de limbă de stat, promovarea reformelor în toate sferile vieții și consolidarea cuceririlor democratice.

La 29 iulie 1994, a fost adoptată Con-

stituția Republicii Moldova, principalul instrument politico-juridic care, în opinia lui Alexandru Tănase, președinte al Curții Constituționale, a însemnat despărțirea definitivă de regimul totalitar, oferind țării o nouă ordine constituțională, care consfințește racordarea acesteia la valorile lumii civilizate, întemeiate pe respectul și promovarea drepturilor și libertăților cetățenești, pluralismul politic și economia de piață, domnia legii, justiție și solidaritate socială, egalitate și dreptate socială.

Fiind o țară europeană, Republica Moldova a tins spre un viitor european, elaborând și implementând un șir de reforme inovatoare și sistemice în toate sferile de activitate a Guvernului.

În domeniul educației, instituțiile UE de-

vin un model pentru spațiul basarabean, datorită calității învățământului superior, a varietății și a nivelului aprofundat al studiilor oferite. În scopul îmbunătățirii și armonizării sistemului educațional național cu cel european, în mai 2005, Republica Moldova aderă la Procesul de la Bologna, o inițiativă interguvernamentală care și-a pus drept scop să asigure calitatea, compatibilitatea calificărilor, precum și promovarea mobilității studenților și a corpului profesoral prin crearea către 2010 a unui *Spațiu European al Învățământului Superior* (SEİS). La acest proces paneuropean au aderat 47 de state.

Implementarea principiilor Procesului de la Bologna a contribuit la apropierea sistemului național universitar de standardele europene, principalele reforme vizând trei domenii prioritare:

- schimbarea structurii sistemului universitar prin organizarea învățământului superior în trei cicluri, introducerea *Suplimentului la diplomă* și a *Sistemului European de Credite Transferabile*;

- organizarea sistemului de evaluare și monitorizare internă și externă a calității prin crearea unei *Agenții de Asigurare a Calității*, independente de guvern, și a centrelor de management al calității la fiecare universitate, în parte;

- racordarea ofertei universitare la cerințele pieței prin urmărirea traseului absolvenților, crearea legăturilor cu angajatorii, profesionalizarea învățământului etc. [1, p. 7]

În contextul tendințelor de modernizare a sistemului de învățământ național, Ministerul Educației a elaborat un nou *Cod al Educației*, votat de Parlament la 7 iulie 2014. Acest document, axat pe organizarea, funcționarea și dezvoltarea sistemului educațional din Republica Moldova, contribuie la reformarea sistemului de învățământ în conformitate cu rigorile sistemului educațional european. În capitolul *Studii superioare* sunt promovate autonomia universitară (financiară, academică și organizațională), școlile

doctorale și implementarea sistemului de diplome comune pentru toate cele 31 de instituții de învățământ superior din Republica Moldova.

La reformarea sistemului național de educație au contribuit, în mare parte, **programele europene** de infrastructură și cooperare în învățământul superior. În acest context, semnalăm faptul că Uniunea Europeană are o tradiție îndelungată de cooperare cu țări terțe pe baza unui pachet de politici și instrumente în cadrul cărora învățământul superior joacă un rol din ce în ce mai însemnat. Cooperarea în învățământul superior este marcată cu proeminență în cadrele de cooperare multilaterală, precum *Uniunea pentru Mediterană*, *Dimensiunea nordică* sau *Parteneriatul estic*.

Includerea Republicii Moldova în *Parteneriatul estic* (care completează *Dimensiunea Nordică* și *Uniunea pentru Mediterană*) a facilitat promovarea modelelor europene în sistemul educațional. Acest proiect a fost inițiat de Polonia și Suedia în 2008 și reprezintă o inițiativă de consolidare și aprofundare a cooperării UE cu statele din dimensiunea estică (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova, Ucraina). Obiectivul general al Parteneriatului estic în domeniul educației și cercetării este elaborarea programelor care ar permite instituțiilor de învățământ și studenților din țările vecine UE să colaboreze cu universitățile din țările-membre UE – așa-numitul program de mobilitate științifică și cercetare, cum ar fi *Tempus*, ulterior *Erasmus+*). [3]

Tempus, cel mai relevant proiect european pentru educație, a fost lansat în 1990, fiind axat pe promovarea cooperării instituționale cu implicarea Uniunii Europene și a Țărilor Partenere. Proiectul este concentrat pe reformarea și modernizarea sistemului educațional superior în Țările Partenere din Europa Centrală, Asia Centrală, Balcanii de Vest și Regiunea Mediteraneană. Republica Moldova a aderat la *Tempus* în 1994 și până în prezent instituțiile de învățământ

superior din țară au implementat 74 de proiecte în valoare de 16 mln. euro, ultimele proiecte urmând a fi încheiate în 2016. [4] Realizarea acestor proiecte a contribuit la modificarea structurii sistemului de învățământ superior din țară. [1, p. 58] Începând cu anul 2007, universitățile s-au încadrat activ în Programul Erasmus Mundus, tinerii din Republica Moldova obținând, anual, burse de masterat în centre universitare europene. Cu toate acestea, mobilitatea academică nu a devenit o practică instituționalizată în Republica Moldova.

În scopul îmbunătățirii calității predării în Țările Parteneriatului estic, precum și în universitățile din Republica Moldova, pentru perioada 2014–2020, a fost promovat noul Program pentru Educație *Erasmus+*, reunind șapte programe ale UE, desfășurate până în 2014: Lifelong Learning (Învățare pe tot parcursul vieții), Youth in Action (Tineret în acțiune), Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink și Programe de Cooperare cu Țările Industrializate în Domeniul Învățământului Superior. [4]

Erasmus+ are drept scop să stimuleze dezvoltarea personală și perspectivele profesionale ale europenilor. El sprijină toate sectoarele educației și formării, precum și învățarea nonformală pentru tineri, voluntariatul și sportul de masă. Înlocuiește mai multe programe anterioare cu norme de aplicare și proceduri raționalizate și simplificate. [5].

În cadrul primului apel pentru aplicațiile la noul program *Erasmus+*, anunțat pentru martie 2014, Țările Parteneriatului estic, precum și Republica Moldova au fost eligibile pentru *Programul Jean Monnet* și *Programe Comune de Master*. Acțiunea specifică Jean Monnet urmărește creșterea oportunităților și dezvoltarea carierei pentru cadrele didactice universitare, care derulează activități de predare sau cercetare în domeniul integrării europene. Prin Proiecte de *Masterate Comune*, universitățile din Republica Moldova au devenit parte a unor consorții

ale instituțiilor de învățământ superior din Europa, care vor oferi Masterate Comune. Acest fapt contribuie la îmbunătățirea calității în educație și formare profesională. În țările cu statut de partener în cadrul Programului *Erasmus+* activează echipe naționale de experți în domeniul Reformelor Învățământului Superior (HEREs), a căror misiune este sprijinirea procesului și a strategiilor de reformă în învățământul superior, constituirea unui dialog politic cu UE în domeniul învățământului superior și oferirea unei expertize în domeniul implementării obiectivelor Procesului de la Bologna [6].

Semnalăm și reformele în domeniul cercetării și inovării. Încheierea în iulie 2014 a Acordului între Republica Moldova și Uniunea Europeană privind participarea la Programul-cadru al Uniunii pentru cercetare și inovare (2014–2020) – *Horizon 2020* a marcat trecerea Republicii Moldova la un nou instrument financiar de implementare a uniunii inovaționale, considerat cel mai amplu program de cercetare și inovare, derulat vreodată de UE. [7]

În acest context, Corpul profesoral al Academiei de Administrare Publică acordă o atenție deosebită participării la proiectele internaționale, conștientizând importanța acestora în promovarea reformelor în educație. În perioada 2009–2014 au fost realizate 6 proiecte de cercetare, dintre care două naționale și alte patru programe internaționale de cooperare interuniversitară, realizate și finanțate în parteneriat cu universități și instituții prestigioase din Polonia, Turcia, România, Georgia și Ucraina. În anii 2013–2017, Academia de Administrare Publică participă la patru proiecte internaționale:

- Proiectul *Dezvoltarea competențelor instituțiilor responsabile de dezvoltarea regională*, preconizat pe 2 ani (2015–2016), urmărește scopul profesionalizării administrației publice în Republica Moldova și a sporirii potențialului în elaborarea

propriilor strategii, precum și realizarea acțiunilor ce derivă din acestea;

– Proiectul *Servicii de suport pentru rețeaua de biblioteci: modernizarea bibliotecilor în Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului bibliotecar și reformarea bibliotecilor*, preconizat pe 2 ani (2015–2017), are drept scop consolidarea și modernizarea bibliotecilor prin îmbunătățirea nivelului de competențe și abilități ale personalului din bibliotecă în instituțiile de învățământ superior în Armenia, Moldova și Belarus;

– Proiectul *Rețeaua de colaborare a universității la Marea Neagră*, preconizat pe 2 ani (2013–2015) a avut drept scop promovarea schimbului de valori și experiențe între universitățile din țările partenere prin intermediul unui program educațional comun și de rețea, componentele de bază ale proiectului fiind evaluarea curriculum-ului Academiei de Administrare Publică și a activității de formare pentru personalul instituției;

– Proiectul *Integrarea principiilor de bună guvernare în studiile din cadrul Academiei de Administrare Publică*, finalizat în 2014, a avut

ca scop sporirea capacității sectorului public în Republica Moldova prin intermediul Academiei de Administrare Publică și pentru a susține Republica Moldova în îndeplinirea criteriilor de aderare la standardele UE.

Participând la proiectele internaționale, corpul profesoral al Academiei de Administrare Publică, alături de colegii din țară și din Țările Parteneriatului estic, a obținut performanțe în predare și cercetare, fiind preluate și promovate modele și valori europene în sistemul educațional și de formare profesională. Principalele realizări țin de modernizarea sistemului de învățământ superior, adaptarea curriculum-ului la exigențele prezentului, crearea de parteneriate, modernizarea gestionării universității, mobilitatea academică și internaționalizarea învățământului superior.

La nivel național, includerea Republicii Moldova în Parteneriatul estic a facilitat participarea activă la realizarea unor programe comune de învățământ cu universitățile din țările-membre ale UE și apropierea de *Spațiul European al Învățământului Superior*.

BIBLIOGRAFIE

1. Ciurea C., Berbeca V., Lipcean S., Gurin M. Sistemul de învățământ superior din Republica Moldova în contextul Procesului de la Bologna: 2005–2011. Chișinău, 2012.
2. Militaru Cezar, Pavel Adina, Adriana Zanfir. Politici în domeniul calității educației la nivelul Uniunii Europene. [On-line]: <<http://euromentor.ucdc.ro/vol2nr1martie2011/eur-ro/politici-in-domeniul-calitatii-educatiei-cezar-mil.pdf>>.
3. Joint Declaration of the Eastern Partnership Summit (Riga, 21-22 May, 2015). [On-line]: <http://eeas.europa.eu/eastern/docs/riga-declaration-220515-final_en.pdf>.
4. Erasmus+. Supporting projects and activities in the fields of education, training, youth and sport. [On-line]: <www.erasmusplus.md/ro/article/despre-program>.
5. Să înțelegem politicile Uniunii Europene: educație, formare, tineret și sport./ Redactare: Comisia Europeană. Direcția Generală Comunicare Informarea cetățenilor. [On-line]: <<http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/ro/education>>.
6. Erasmus+. Ghidul programului. Versiunea 3 (2015): DD/MM/2014. [On-line]: <www.erasmusplus.ro/docs-download/vrs/IDdoc/9>.
7. Participarea în Programele și Agențiile UE. [On-line]: <<http://www.mfa.gov.md/participarea-programele-ue/>>.

Prezentat: 20 februarie 2016.

E-mail: stela_s73@mail.ru, stela.spinu@mail.ru